

Op de Landelijke Dag van directeurenvereniging bdKO in juni staat ‘het goede gesprek’ centraal. Na een spoedcursus over de psychologische aspecten van communicatie duiken de deelnemers in het diepe. In vier ‘proeverijen’ gaat iedereen met zichzelf en met elkaar aan de bak. Contact maken met jezelf, met de ander, en ook je ouders kijken over je schouders mee. | Franka Hummels

Goed leren COMMUNICEREN

Buitenplaats Kameryck, in het hart van het Groene Hart. Decor voor de Landelijke bdKO-dag van 20 juni 2024. Er wordt door de ongeveer vijftig aanwezige bdKO'ers bijgepraat over de wat uitgelopen ALV, omringd door vers fruit dat voor het grijpen ligt. Voor de rest van de dag is het thema ‘het goede gesprek’. De deelnemers kunnen zich, na een korte plenaire introductie, laven aan vier ‘proeverijen’ van verschillende gesprekstechnieken.

Maud Verheij, die de proeverij Deep Democracy voor haar rekening neemt, trapt het plenaire deel af. De term deep democracy is gemunt door de Jungiaanse psycholoog Myrna Lewis, vertelt Verheij. Lewis gaf een meer praktische invulling aan het werk van psycholoog Arnold Mindell. In hun voetsporen faciliteert Verheij nu gesprekken, vooral in organisaties waar sprake is van conflicterende belangen. Met een grote groep heb je lekker veel wijsheid in pacht, zegt ze. Wanneer je het allemaal eens bent, kun je rap besluiten nemen. Maar, heb je wel iedereen gehoord?

‘Niet de boodschap zelf is de kern van je communicatie, maar de reactie daarop.’

Hoe zit het met de mensen die van nature niet snel hun mond opentrekken? Als je hun zwijgen voor lief neemt, loop je een deel van de collectieve wijsheid mis. En hebben de mensen die boos zijn zich uitgesproken? Als je hun geluid niet actief ophaalt, bestaat het gevaar dat zij saboterende factoren worden in de organisatie.

Drie rollen

De andere drie cursusleiders werken allemaal voor hetzelfde instituut. Saskia De Boer, van de proeverij Transactionele Analyse, vertelt in het plenaire deel haar motto: ook al gaat het niet over jezelf, het begint toch bij jezelf. Daarom neemt ze voor ze begint eerst de ogen van de deelnemers in zich op, waarmee ze zich bewust maakt van haar eigen positie.

Transactionele analyse ontstond vorige eeuw in reactie op de psychoanalyse. Die was volgens therapeut Eric Burne te rigide, bijvoorbeeld omdat de psychiater en de patiënt op de sofa geen oogcontact maakten. Zelf wilde hij juist werken vanuit contact, met het adagium: ik ben oké, jij bent oké.

Aan deze visie verbond hij een ontwikkelings-theorie. Menselijke gedragingen ontstaan uit ervaringen, vond hij. Hij identificeerde drie rollen die we in verschillende situaties aannemen. Die van

het kind, die van de volwassene en die van de ouder. Wie zich bewust is van zijn of haar eigen ervaringen in die rollen, kan zijn eigen autonomie vergroten, zegt De Boer. En laat dat nu het doel van transactionele analyse zijn.

De hele zaal moet aan de bak. Toen De Boer een kind was, kreeg ze van haar ouders regelmatig ‘niet piepen’ te horen. Ze draagt de aanwezigen op even in hun jeugd te duiken en te bedenken welke frasen zij van hun ouders hebben meegekregen, en hoe die doorwerken in hun huidige leven. Het wordt in tweetallen nabesproken. De Boer krijgt de zaal slechts met moeite weer stil.

Gezinssculptuur

Chris Tilt neemt het stokje van De Boer over, ook hij duikt de geschiedenis in. Het

zaadje voor Systemisch Werk, het thema van zijn proeverij, werd geplant door gezintherapeut Virginia Satir. Net als haar collega's hield zij sessies met individuele gezinsleden, maar daarbij miste ze het grotere plaatje. Ze haalde hele gezinnen de praktijkruimte in. Het inzicht dat ze zo kreeg, doopte ze ‘de gezinssculptuur’.

Ivan Nagy vond daarin drie wetmatigheden. Zo is er ‘de plek’, iedereen uit je omgeving heeft invloed, ook die oom die fout was in de oorlog. Er is altijd een ‘ordering’, de rol van een oudste kind is anders dan die van de jongste thuis. Ten slotte is er in elke relatie een balans tussen geven en nemen. Nagy ontdekte bovendien dat ervaringen intergeneratieel kunnen doorwerken.

De volgende stap in de ontwikkeling van systemisch werk, en uiteindelijk de grondslag, kwam van Bert Hellinger. Hij

voegde het Fenomenologische Aspect toe: een diepe waarneming die nodig is voor goede analyse. Opnieuw een oefening voor de hele zaal. Ogen dicht, voeten naast elkaar. Bewust ademen. Stel je nu voor dat je ouders achter je staan, draagt Tilt op. Wat voel je, wat gebeurt er met je? En plaats nu in gedachten de ouders van je vader achter je vader, en die van je moeder achter je moeder. Wat doet dit met je?

Neuro-linguïstisch

Okke Gerritsen doet voor zijn praatje over Neuro-Linguïstisch Programmeren (NLP) eveneens een historisch boekje open. NLP heeft als doel om je eigen handelen gericht te maken. Succesvoller, effectiever zo je wilt. De kiem werd gelegd door de Amerikaanse onderzoekers

Richard Bandler en John Grinder. Zij onderzochten het succes van succesvolle therapeuten als de eerdergenoemde Satir-school en sloegen aan het modelleren.

Alles draait in NLP om twee vragen: hoe doen mensen wat ze doen, en wat maakt daarin het verschil? Daarbij gelden een aantal basisregels. Heb respect voor de leefwereld van de ander, bijvoorbeeld. Of, en dit roept bij Gerritsen zelf nog altijd ongemak op, bekend hij: niet de boodschap zelf is de kern van je communicatie, maar de reactie daarop. Een derde basisregel is dat je centrale zenuwstelsel negatieve begrippen niet opslaat. Als je stopt met roken, en de hele dag denkt ‘niet roken’, denk je dus de hele dag aan roken. Natuurlijk is er een oefening tot slot. Iedereen moet in stilte zijn of haar buurman lang aankijken. Daarna moeten de ogen

‘De proeverijen hebben veel oefeningen en kunnen behoorlijk intiem worden. Een vertrouwelijke sfeer is noodzakelijk.’

> dicht, en wordt er teruggerepen op de eerdere oefeningen. Wat dacht je, toen het ging over zinnestjes die je ouders je meegaven? Wat voelde je, toen je je voorstelde dat je hele familie achter je stond? Als de ogen weer open zijn, volgt opnieuw oogcontact met degene naast je. Is dat nu anders? In de zaal wordt driftig geknikt. Tijd om alles te laten bezinken voordat de stof in de proeverijen zelf wordt uitgediept. Het landschap, geitjes in de wei, een enkele haas in het veld, en vooral de op sierlijke etagères geserveerde lunch, vormen daar een goede voedingsbodem voor. De proeverijen hebben veel oefeningen en kunnen behoorlijk intiem worden. Een vertrouwelijke sfeer is noodzakelijk, dus: *whatever happens in Kameryck stays in Kameryck*.

Intimiteit

Om het gesprek goed op gang te brengen laat Maud Verheij de deelnemers bij haar Deep Democracy-proeverij ‘inchecken’. Vandaag gebruikt ze daarvoor twee vragen: waarom ben je hier, en waar had je liever willen zijn? Die laatste vraag is belangrijk, zegt ze, want dan is het er maar uit. De gespreksleider moet hierbij als eerste aan het woord, legt Verheij uit. Die zet namelijk de toon. Geeft hij of zij persoonlijke voorbeelden, dan zullen anderen dat ook doen. Bij het inchecken worden twee gespreksmethoden gebruikt. ‘Share en dump’ betekent dat deelnemers niet op elkaars bijdrage reageren. ‘Popcorn’, gaat uit van ‘pop when you are hot’: je neemt je beurt als je daar aandrang toe voelt. Bij het meer traditionele ‘rondje’ zie je namelijk dat mensen vaak erg bezig zijn met wanneer ze aan de beurt zullen zijn, en daardoor minder luisteren naar wat de anderen zeggen. Al bij het voorstelrondje van de proeverij Systemisch Werk van Chris Tilt, komen de ouders om de hoek kijken. Iedereen moet

eerst de naam van de persoon aan de linkerzijde uitspreken, dan de buur op rechts en dan de eigen naam en de namen van beide ouders. Tilt: ‘Dan zijn die namen in elk geval genoemd.’ Wéér laat hij zijn publiek de ogen sluiten. Beeld je in dat je in een witte ruimte bent, met iedereen die bij je kerngezin hoorde, levend of dood. Probeer je een gebeurtenis uit je kindertijd, die veel indruk op je heeft gemaakt, voor de geest te halen. Lukt dat? Taal hindert de intimiteit, zegt Tilt als de ogen weer open mogen, maar kunnen de deelnemers er misschien toch kort iets over delen? Dat van die taal, dat zei hij niet zonder reden. De ontwikkelingspsychologie gaat ervan uit dat de ervaringen in de eerste drie jaar van je leven vormend zijn. In die periode heb je nog geen herinneringen of taal.

Denken in rollen

Bij De Boers proeverij Transactionele Analyse doen de deelnemers een oefening waarin ze vanuit de rollen van ouder, kind en volwassene gesprekken voeren. Op de grond liggen plastic cirkels, wie overstapt naar een andere cirkel neemt een andere rol aan. Is dat rollendenken nou altijd nuttig, wil één deelnemer weten? Hij denkt echt niet bij elk gesprek dat hij voert aan de relatie die hij vroeger met zijn ouders had. De Boer lacht. Nee, het is zeker niet de bedoeling dat je deze analyse op elke situatie toepast. ‘Maar, stel dat je ergens door getriggerd wordt, stel dat een gesprek om onduidelijke redenen steeds spaak loopt. Dan kan deze manier van naar het gesprek kijken je wel degelijk verder helpen.’ Okke Gerritsen stelt in zijn NLP-proeverij dat je mensen op verschillende niveaus kunt beïnvloeden: met taalgebruik, ademhaling, stem en lichaamstaal. Die laatste kent iedereen wel: als degene tegenover

je jouw fysieke houding spiegelt, voel je je sneller op je gemak. Maar zoals mensen links- of rechtshandig zijn, hebben ze ook een voorkeurszintuig. Als je dat weet te achterhalen, kun je dat gebruiken voor snelle aansluiting bij je gesprekspartner. In iemands taalgebruik vind je vaak een indicatie. Zegt iemand bijvoorbeeld vaak dingen als ‘Ik zie geen oplossing’ of ‘Ik heb een andere kijk’? Dikke kans dat zo iemand visueel is ingesteld. Spreekt iemand van een ‘onderbuikgevoel’, of zegt-ie dat de situatie knelt? Diens voorkeurszintuig is mogelijk de tastzin.

Eerste stelling

Ik loop terug naar de proeverij Deep Democracy en zie dat de deelnemers onder tussen inhoudelijk in gesprek zijn over hun eigen beroepspraktijk. Over een heikel thema uit de kinderopvang voeren zij een gesprek ‘op voeten’. De groep staat in een grote kring, wie dat wil mag een

stap naar voren zetten en een stelling met betrekking tot het onderwerp pomen. Iedereen die het daarmee eens is, voegt zich bij de eerste spreker. Aan de gespreksdeelnemers die op hun honk blijven wordt nu gevraagd wat zij denken. Weer kan de rest zich achter hem of haar scharen. Het valt op dat mensen die de eerste stelling steunden dat bij het weerwoord vaak opnieuw doen. De

nuances worden zo heel zichtbaar. Na de proeverijen zijn de bdKO’ers verzadigd van nieuwe kennis over nieuwe gesprekstechnieken. Op de borrel kunnen ze die direct toepassen. Het zou me niet verbazen als de gesprekken nu anders lopen dan tijdens de lunch of de ontvangst.

Franka Hummels is freelance journalist.

Geïnteresseerd in andere bijeenkomsten van de bdKO?

Heb je een aantal interessante bijeenkomsten langs zien komen en heeft dat je interesse gewekt, maar ben je nog geen lid van de bdKO? Wij nodigen je uit om deel te nemen aan een van onze evenementen of webinars. Zo kun jij vrijblijvend kennismaken met onze beroepsvereniging. Neem een kijkje op onze website www.bdko.nl voor de opkomende bijeenkomsten en meld je aan met één belletje naar (079) 363 81 02.

Lid worden?

Wil je graag de voordelen ontdekken van lidmaatschap van de bdKO? In het eerste jaar krijg je 50 procent korting op de deelnamekosten van onze bijeenkomsten. Zo kun jij op een laagdrempelige wijze beoordelen of onze beroepsvereniging iets voor je is.

De bdKO, de beroepsvereniging van directeurs in de kinderopvang, heeft als doel het realiseren en handhaven van een integer, competent en innovatief management in de kinderopvang. De bdKO biedt haar leden een platform voor kennisuitwisseling, een bron van informatie en een netwerk van collega’s.

De bdKO onderneemt tal van activiteiten en organiseert diverse bijeenkomsten. Zo organiseert de bdKO 2 keer per jaar Landelijke Bijeenkomsten, maar ook trainingen, workshops, intervisie en ‘aan tafel met’-bijeenkomsten met woordvoerders kinderopvang. Deskundige professionals zijn verbonden aan de bdKO die leden advies op maat kunnen geven. Leden hebben continu toegang tot bdKO Kennisdeler waarin alle beschikbare kennis en inzichten gedeeld worden.

Zien we je op een van onze volgende bijeenkomsten?

Webinar governancecode kleinschalige kinderopvang - 16 september 2024

Masterclass onderhandelen - 19 september 2024

bdKO Landelijke Middag - 26 september 2024

bdKO ontbijtsessie: zorgkinderen in de kinderopvang - 16 oktober 2024

Toezen op pedagogische kwaliteit - 24 oktober 2024

bdKO algemene ledenvergadering - 21 november 2024

Webinar met Ed Buitenhok en Martin van Osch - 21 november 2024

Zie voor meer informatie over deze en andere bijeenkomsten: www.bdko.nl